

čujejo vsako leto po 3 gl. Zato more to društvo vsako leto blagodarneje razvijati svoje delovanje. Že sedaj izdaje tri liste: »Vlast» (domovina), »Vychovatel» (vzgojevatelj) in »Dělnické noviny» (delavski list). Poslednji list ima vrh tega še svoj lastni zaklad, ki znaša že nad 2000 gl. S tem se zlasti poravnava stroški za predavanja, katera napravlja društvo za delavce in kmete na deželi; ž njim podpira »Historický kroužek» (zgodovinski krožek), ki se je pri tem društvu sestavil; ž njim ustanavlja knjižnice in daje čitati knjige, da bi se kmalu mogel izdati seznam vseh knjig, ki so vredne priporočila. Društvu predseduje sedaj dr. Rudolf Horský; vsi škofje češki so mu udje.

Podobno ima tudi »Dědictví sv. Prokopa» za izdavanje vednostnih bogoslovskih knjig precejšno imovino, namreč do 80.000 gl.: členov ima okoli 1800, vplačavših po 40 gl. Omenjati nam je tudi: »Dědictví maličkých», ki ima svoj sedež v Kraljevem Gradcu in izdaje knjige za mladino, »Dědictví sv. Janské» v Pragi, »Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje» na Moravskem, dalje »Maticе Česká», »Maticе Moravská» itd. Nedavno se je pridružila tem društvom in fondom (zakladom) »Česká Akademie», katero je ustanovil njen sedanji predsednik stavitelj Hlavka, in kateri so pomnožili imetje mnogobrojni darovalci; med temi je rodbina cesarska, plemstvo

in mesta. Pod zaščitnikom nadvojvodo Karolom Ludovikom se jako veselo razcvita in močno upliva na razvoj češkega slovstva s tem, da sama zalaga razne proizvode in da deli drugim podpore.

Ker je toliko gmotnih pomočkov, ni čuda, da število pisateljev vedno rase in sicer tako v smeri vednostnega kakor tudi zabavnega slovstva. Seveda ni vse dobro zrno, kar se izdā. Vzlasti naše pesništvo je že zdavna nehalo biti »deviško»; zavlekli so vanjo frivolnost, katere glavni zastopnik je pri nas Vrchlický (Emil Frida) s svojo šolo. Ni prav trditi, da je on prvi, ki tako piše; že dolgo pred njim je zlagal take pesmi Pavel Šafařík, sicer tako zaslužni učenjak in raziskovalec slovanski. Vkljub temu pa moramo hvaliti pri Vrchlickem izborna oblika, lahki zlog in neizmerno plodovitost. Če bi se z obliko njegovih spisov skladala še vsebina, nihče bi mu ne mogel odrekati prvega mesta med češkimi pesniki. Sicer pa v nekaterih stvareh nadkriljujejo mojstra njegovi učenci, med katerimi se vzlasti Machar in Mužik odlikujeta s svojo brezversko ali vsaj za vero brezbržno (indiferentno) smerjo; »Hlídka literární», list prinašajoč samo slovstvene novice in ocene novih del (izdajejo ga Rajhradski benediktinci), »Obzor», Brnski list za lepo slovstvo, in »Vlast» so podali o tem že mnogo vzgledov.

(Dalje.)

Razne stvari.

Naše slike.

«V izdelovalnici tiskanih slik» (str. 97). Slika nam predočuje, kako se vrši delo zlasti pri bakro- in jeklorezih. Na levi se vidi mladenič, ki riše, na desni pa imaš moža, ki po sliki reže v ploščo ali rezanko. V ozadju so razne priprave za obdelovanje ploč: dva izpirata vrezano podobo, jeden pripravlja tekočino, jeden popravlja morebiti napake, v ozadju pa dva tiskata s posebnim tiskalom. Naj pojasnjuje slika čitateljem, kar smo in kar bomo pisali o tiskanih slikah. — O Ivanu Pucherju, svetlopicu (fotografu) izpregovorimo pod posebnim naslovom. — «Jan Mieczysław Baudouin de Courtenay» (tako naj se čita pravilno njegovo ime v poljski pisavi in blagovoljno popravi tiskarski pogrešek na str. 97 in 99). Natančno po fotografiji posneti obraz našega jezikoslovca je prav tako prikupljiv, kakor njegov dobrovoljni slovanski značaj. Za fotografijo izrekamo zahvalo g. Kašparju Križniku v Motniku. — Velezanimiva je slika na str. 105: «Gregor Rihar na Blejskem Jezeru.» Ne samo, da nam kaže slavnega in nepozabnega slovenskega skladatelja v res pesniški in slikoviti okolici, ampak tudi njen izvirnik je delo posebne vrste. Pred dvema letoma nam je poslal g. kapelan Ivan Kačar malo sliko, 83 mm visoko in 65 mm široko s podpisom (spodaj pod črto): «Gr. Rihar».

Ob desni strani pa, na dnu čolna, je zapisano: «Svetlopic I. Pucher (m. p.) 1856.» Lepa sličica mi je jako ugajala, da si je njena barva rjavosiva nekam neprijetna. Ugibal sem, kaj bi bila, kako bi bila neki narejena. Prepričal sem se, da je prava fotografija, posneta po narisani sliki. Dal sem jo pogledati dvema prijateljema; ta dva sta mislila, da je fotografija narejena po prirodi. A to nikakor ni. Gore se ne naredé po prirodi nikdar tako krepko, kakor so izražene tukaj: na stopnjicah se čisto jasno vidi črtanje, zakaj črte, bolj ali manj pravilne, presekané, tanjše in debelejše, se dobro spoznajo. Torej fotografija po risbi. A kje je risba? Čakajoč, da se mi ta stvar pojasni polagoma sama ob sebi, dam gospodu Jos. Zeplichalu narisati sliko prav po Pucherjevi sliki. Novo risbo vidijo čitatelji v listu; narejena je natančno po fotografiji, samo namestu visokega cilindra v fotografični podobi nam kaže naša (zaradi vkusnejšega lica) navadni nizki klobuk. Nekako tak je bil izvirnik, po katerem je naredil Iv. Pucher fotografično sliko. Ko bi ga kateri izmed naših prijateljev zasledil, prosimo, naj nam to sporoči.

Pucherjeva slika je narejena na navaden papir, ki je pa posebno pripravljen za fotografijo ter je fotografom znan kot solnati papir. Dasi je slika stara 47 let, vendar je še popolnoma krepka in živa; priča nam, da je bil Pucher res umen, spreten in natančen fotograf.

O izvirniku sodim, da ga je Pucher sam risal. Pucher je bil na Bledu kapelan od 1846. do 1853. l. in je risal razne stvari, ki so mu tukaj ugajale. Skoro gotovo sta bila prijatelja z Riharjem, ker je tudi Pucher jako ljubil glasbo. Zato ga je pač narisal tako mično. Pozneje pa, ko je bil kapelan v Cerkljah, fotografiral je svojo sliko.

G. Iv. Kačar nam je sporočil, da je dobil podobo od svojega župnika Franciška Riharja, ki je dne 15. julija 1888 umrl v Planini, in sicer v neki knjižici, ki jo je prejel za spomin. Ker je bil ta Rihar v sorodu s skladateljem, ne čudimo se, zakaj jo je hranil v svoji molitveni knjižici. — «Dolina Bele Vode v Tatrach» (str. 113). To sliko popisujemo že drugodi. Zanimiva je tudi nasledna slika na str. 121, ki nam kaže popolnoma po istini pagodo (to je tempelj buddhovske vere) na otoku Ceylonu. Todi je nedavno potoval naš nadvojvoda Francišek Ferdinand. — Egiptovskega podkralja mati (str. 129). V Egiptu mi je zatrnil kupec, kjer sem kupil izvirno sliko, da kaže ženo podkraljevo, pravo in prvo soprogo Tefvikovo, očeta Abbasovega. Jaz je nisem videl, torej ne morem biti za poroka, ali je res, ali ni. A jako verjetno se mi zdi, da me kupec ni prevaril, ker je prav tako prodajal tudi sliko podkraljevo. Kajpada je bila taka sedanjega podkralja mati tedaj, ko je bila mlada. Čitatelji vidijo tu ono željo, da bi pokazala razkriti obraz, a brani ji njena vera. Torej le na pol, da se ustreže nekoliko Mohamedovi veri in ženski ničemernosti.

† Josip Marn.

Kar je že v poslednji številki napovedoval naš gosp. sotrudnik, to se je zgodilo: prof. in kanonik Marn je umrl dne 27. pros. ob pol desetih dop. Ker je bila številka 2. že dotiskana, tedaj nismo mogli v njej tega omenjati. Stolni kapitelj ljubljanski in naša «Matica» sta izdala mrtvaške liste. Mnogo ljudij je prihajalo kropiti mrliča. Pogreb je bil v nedeljo, dne 29. pros. ob pol petih, veličasten, dasi je bilo vreme neugodno. Naša «Matica» se ga je udeležila z odborom, «Hrvatska Matica» in «družba sv. Jeronima» po zastopnikih. Blagoslovil je truplo mil. knezoškof, na pokopališče spremil g. stolni prošt dr. Klofutar, bogoslovci pa so mu pred stanovanjem, v stolnici in ob grobu ganljivo zapeli odhodnico. Po končanem obredu mu je govoril gospod prof. Levec kratko nagrobnico, slaveč ga kot vzgojitelja in književnika. — Pokojnik je poslednja leta večkrat bolehal. Odkar so ga dne 4. vinotoka m. l. poslavlili z viteškim križem Franc-Jožefovim, ni bil več zdrav. Lotila se ga je vodenica in tudi spravila pod zemljo. Koncem šolskega leta 1891/92. je bil stopil v pokoj po 35 letnem delovanju na tukajšnji višji gimnaziji, kjer je učil poprej krščanski nauk v prvih štirih, in slovenščino v višjih razredih; poslednji čas je učil samo veronauk. — S temi vrsticami dopolnjujemo življenjepis pokojnikov, ki ga je objavil naš list 1. 1891. v 3. in 4. številki. Pokojniku kličemo: Naj v miru počiva! Dr. Fr. L.

Ivan Pucher, svetlopišec.

(Sestavil dr. Fr. L.)

Kdo je bil Ivan Pucher? Mož, žal, preveč pozabljen po smrti, kakor je bil malo znan v življenju. Imel je pa duha, s katerim bi si bil v ugodnejših razmerah pridobil svetovno slavo. Če povem, da je bil naš rojak, Slovenec, umetnik, da je v fotografiji vsaj nekaj stvari gotovo izumil, opravičil sem dovolj mali spis, ki ga posvečujem «Dom in Svet» njegovemu spominu.

Kolikor se spominjam, pravil mi je pokojni župnik Arhar v Repnjah pred petimi leti kot posebno znamenitost to, da je Pucher poskušal izdelovati fotografije z žveplom, in da je zaradi tega v njegovem stanovanju vedno smrdelo, še dolgo potem, ko je šel drugam in so njegove sobe prebelili. Arhar je Pucherja dobro poznal, bil je pred njim kapelan v Cerkljah.

Drugi, ki mi je pravil o možu in sicer pred tremi leti, bil je gospod G. Pirc. Povedal mi je, da raziskuje o pokojniku, da je zvedel o svetinji z Londonske razstave, o neki diplomi in drugih stvareh, katere je dobil v roke rajni Dežman, a so potem nekam izginile. Prosil sem ga takrat, naj bi objavil v «Dom in Svet»-u, kar bi dognal, kar je on tudi prijazno obljubil. Kmalu potem dobim od g. Kačarja fotografijo, o kateri sem pisal malo poprej. Ljubljanski muzej je hranil par njegovih stvari, a lani je dobil od gospé Polčeve, Pucherjeve sestre, jedno pismo, barvano risbo, fotografijo na steklo in slovensko pesem. To je napotilo muzejskega variha, gospoda Müllnerja, da je natančneje pozvedoval o pokojniku. Kar je zvedel, priobčil je s Pucherjevo sliko vred v 1. številki t. l. svojega časopisa «Argo». Ta objava bode menda še bolj spravila v tir raziskovanje o znamenitem možu.

Pisatelju teh vrstic je res v srcu želja, da bi se kaj več zvedelo o pokojniku, in ni težko umeti, zakaj. Ne samo, da je bil duhovnik in navzlic dolžnostim svojega stanja deloval za vedo in umetnost, bil je tudi prvi kranjski «amateur-fotograf», to je fotograf iz ljubezni do lepe te umetnosti; poleg tega je bil velik prijatelj umetnosti. Ko bi še živel Pucher, mislim, da bi bil našemu listu vnet podpornik in sotrudnik.

Glavne podatke o Pucherju sem doslej posnel po teh-le virih: Iv. Lavrenčič, «Zgodovina cerkljanske fare», str. 110; A. Müllner «Argo» 1893, str. 1 in 3; «Sitzungsberichte der mathematisch-naturwissenschaftlichen Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften» VI. B. (1851), str. 43—46, kjer popisuje svojo iznajdbo, kako se narejajo z žveplom prozorne fotograficne slike na steklo; Matija Koželj, slikar v Kamniku: pismeno in ustno poročilo o Pucherju, katerega je dobro poznal in s katerim je mnogo občeval; g. M. Koželj mi je na ogled poslal jedno fotografijo na papir, fotografijo na steklo in risbo s kredo na papir; gosp. Polec, sodnik v Kamniku: fotografijo na steklo, ki kaže Pucherja samega in po kateri je g. Koželj narisal portret za naš list. Ker se ga on spominja še dobro, kakšen je bil po obrazu, zanesljiva je njegova slika. Objavimo jo kmalu.

(Dalje.)